

|1| Mizející jazyky a kultury

Nejslavnější současný lingvista, Angličan David Crystal, tvrdí, že kdyby se dnes vrátil na svět Ježíš a promluvil v rodné aramejštině, těžko by hledal někoho, kdo by mu porozuměl. I aramejšтина je totiž jazyk blízký zániku. Pod náporom civilizace jazyky nevelkých komunit čím dál rychleji hynou. Každých čtrnáct dní zahyne jeden živý jazyk a zmizí z planety navždycky. David Crystal, autor knihy *Smrt jazyků*, se ve svém vystoupení v UNESCO sugestivně ptal: „Proč jsou všechna přání předtištěna ve „zdravých“ jazycích? Proč si nemohu přecíst, jak mi přejí veselá Vánoce, pravděpodobně naposledy, poslední členové komunit, jejichž jazyk mizí?“

Podle něj si jen hodně málo lidí uvědomuje rozsah zkázy. „Ještě pořád se věří na babylonský mýtus o tom, že jednotný jazyk na světě je zárukou míru a porozumění na planetě,“ rozhořčuje se vědec.

Snad každý už ví, jakou krizi znamená vymírání zvířat a rostlin. Ale tři čtvrtiny lidí podle Davida Crystala vůbec netuší, že vymírání jazyků představuje nějaký problém. (...)

(Zdroj: http://hn.ihned.cz/c3-14234220-500000_d-brazilsky-sen-ailtona-krenaka)

- 1. Vysvětlete, které jazyky měl na mysli David Crystal, když hovořil o „zdravých“ jazycích? Které jazyky by tedy nejpravděpodobněji označil za „nemocné“? Rodným jazykem Ježíše byla aramejšтина. Patří aramejšтина mezi „zdravé“, nebo „nemocné“ jazyky? Zdůvodněte svou odpověď. Ve které zeměpisné oblasti se ještě dnes můžeme setkat s aramejštinou?

- 2. Jak rozumíte pasáži: „Ještě pořád se věří na babylonský mýtus o tom, že jednotný jazyk na světě je zárukou míru a porozumění na planetě“? Připomeňte si příběh o stavbě babylonské věže a následném zmatení jazyků. Ve které knize příběh o stavbě babylonské věže najdeme?

- 3. Pracujte s internetem nebo encyklopedií:
Co jsou to „živé“ a „mrtvé“ jazyky? Napište příklady:

 Živé jazyky: _____
Mrtvé jazyky: _____
Co jsou to umělé jazyky? Napište příklady: _____

- 4. David Crystal je lingvista. Čím se zabývá lingvistika? Najděte pro termín lingvistika český výraz.

|1| Mizející jazyky a kultury

5. Pracujte s následujícím textem a grafem (popřípadě, máte-li možnost, s internetovým odkazem <http://www.youtube.com/watch?v=uBzi-UziKVI>):

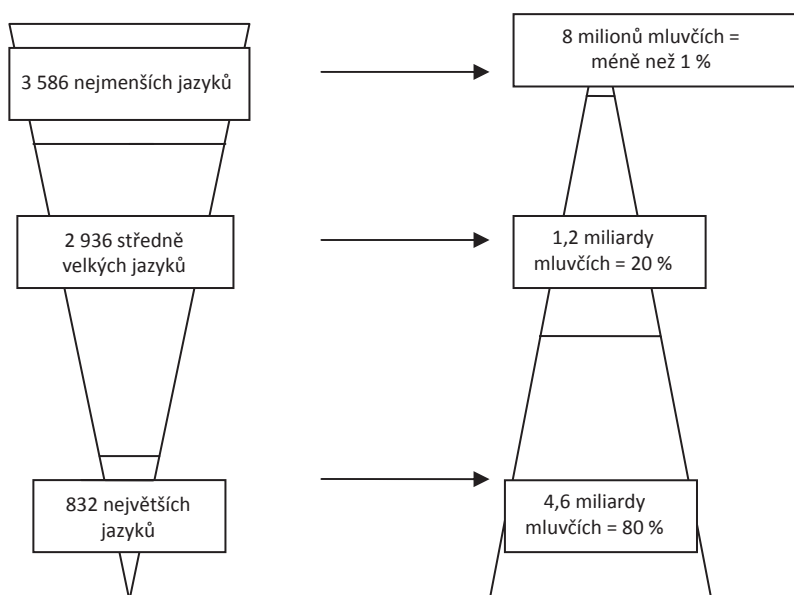

Může být osamělejší osud než být posledním žijícím mluvčím rodné řeči? Tento osud potkává tisíce našich bližních; jazykovědci očekávají, že z asi 7 000 jazyků, jimiž lidé hovořili v roce 2007, jich do konce tohoto století polovina zmizí z tohoto světa.

Vymizení jazyka často začíná diskriminací a končí asimilací. Náš urbanizovaný a globalizovaný svět je obzvláště nevlídný k tisícům místních jazyků, jež byly kdysi nezbytnou součástí těsných rodinných, kmenových a národních vazeb. V nejpropojenějším věku v dějinách ztrácíme životně důležité spojovací články s vlastní minulostí a přicházíme o jedinečné příběhy plné vědění, moudrosti a kultury. (...)

Nejméně polovina ze všech jazyků má méně než 5 000 mluvčích; každý z deseti nejrozšířenějších jazyků má stovky milionů mluvčích. Vzácné jazyky postupně mizejí a objevuje se hrstka skutečně globálních jazyků.

GRAF:

(Zdroj textu i grafu: National Geographic, leden 2008, str. 84–85)

- a) Najděte ve slovníku cizích slov pojmy „globalizace“ a „urbanizace“, „asimilace“ (pracujete-li s internetovým odkazem, vyhledejte i pojem „revitalizace“). Jak se tyto pojmy dotýkají jazykové rozmanitosti? Diskutujte.
- b) Zformulujte písemně závěry, jež lze vyvodit z uvedeného grafu:

|1| Mizející jazyky a kultury

6. Co je podle vás příčinou vymírání jazyků? Svůj názor napište:

Porovnejte své názory s textem článku na internetovém odkazu:

<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/asie-a-pacifik/clanek.phtml?id=508158>

7. Které jazyky mají podle vás největší počet mluvčích?

8. Hrozí zánik i češtině? Diskutujte v rámci třídy. Reagujte na relaci Českého rozhlasu 7:

http://www.rozhlas.cz/radiowave/rentgen/_zprava/606962?hodnoceni=5

9. Zájemci si mohou přečíst a následně zhlédnout video k zajímavému textu (hovoří se zde o nově objeveném jazyce) na webovém odkazu:

http://technet.idnes.cz/vedci-neocekavane-objevili-v-himalaji-zcela-novy-jazyk-mluvi-jim-jen-800-lidi-1ur-/tec_technika.asp?c=A101007_114453_tec_technika_pka

|2| Julius, Chuliuš, Juljek

1. První úkol se jmenuje „mimozemská setkání“. Vytvořte čtyřčlenné skupiny a řiďte se pokyny vyučujícího.

Představte si, že každý z vás je tvorem pocházejícím z jiné planety a hovořícím vlastním jazykem. Jednoho dne jste se vy, bytosti z neznámých planet, sešly v zemi, která je pro vás všechny cizí, a musíte se spolu domluvit, přičemž ovládáte každý jen řeč své domovské planety. Je to váš první společný rozhovor, záleží jen na vás, zda povede ke vzájemnému porozumění, nebo bude jazyková bariéra takovou překážkou, že způsobí konflikt.

Po hře na rozhovor mezi mimozemskými tvory zhodnoťte, zda jste se při rozmluvě navzájem pochopili, nebo jste naopak sehráli rozhovor, který vedl k nedorozumění.

Otázky k diskuzi:

- Jak jste se při rozhovoru s cizími tvory cítili?
- Co přispělo ke vzájemnému porozumění?
- Mají všechny jazyky něco společného?
- Pokud došlo ke konfliktu, co jej způsobilo?
- Byla vám konfliktní situace příjemná?
- Mohlo by k podobné situaci dojít i na naší planetě? V jakých situacích?

2. Přečtěte si společně ukázkou z knihy *Jak oženit tatínka*. Hrdinou je francouzský chlapec jménem Julius, který se snaží najít ženu pro svého tatínka. Velkou pomocnicí mu je kamarádka Elsa. Julius se přátelí s celou Elsinou rodinou. Po přečtení textu vypracujte úkoly za textem.

Středa, špinavé prádlo. Středa je prací den.

Máme sice doma pračku, ale táta Jean-Luc k ní nenapojil vypouštěcí hadici, a tak je nám pračka nanic, akorát zabírá místo mezi ledničkou a dřezem. Tudíž jsem všechna středeční dopoledne, kdy není škola, trávil v Lavomatiku, veřejné prádelně v naší čtvrti.

Tu středu jsem se měl sejít s Elsou u nich doma. Chystali jsme se jako piloti boeingů naplánovat příští let. Šlo o to promyslet, kam a jak navigovat letadlo, abychom přistáli, kde chceme přistát: totiž určit místo pobytu budoucí manželky mého otce. Budoucí manželka mého otce... Už jsem o tom snil.

Představoval jsem si ji, jak spí v obrovské posteli opatřené moskytiérou (slyšíte dobře, moskytiérou), úplně sama v rozlehlém prázdném zámku (přesně tak, v zámku), a čeká, až s Elsou zazvoníme u jejích dveří. Přijdeme tam, osvobodíme ji (pochopitelně ji tam někdo vězní) a představíme jí tatínka. Podívá se na něj, usměje se a vykřikne... Tady můj film končil.

Nedovedl jsem si totiž dost dobře představit, co by mohla vykřiknout budoucí manželka mého otce, až tátu spatří. Představit si Jean-Luca Valetta coby prince z pohádky, to je zatraceně těžké. I kdybyste ho nakrásně odtrhli od počítače a od jeho brýlí.

|2| Julius, Chuliuš, Juljek

Tu středu jsem tedy sbalil naše špinavé prádlo a vypravil se k Tatiščevovým, Elsiným rodičům.

„Aj!“ zvolala paní Tatiščevová. „Vitam te, Chuliuši!“

Jestli jste si to vyložili jako „Vítám tě, Juliusi“, udělali jste správně. Elsina maminka mluví s přízvukem své rodné země, Argentiny.

„Aj,“ opakovala a líbala mě, jako bych měl deset tváří. „Šem rada, še te vidym. Aj!“

Jestli si myslíte, že si přiskřípla ukazováček mezi dveřmi, mýlíte se. Bylo to aj! z radosti. Argentinské aj!

Paní Tatiščevová se jmenuje Marzia. Její muž jí říká Marzuška, protože se narodil v Moskvě. Ve Francii zní jeho řinčivá „r“, kterými rusky drnčí, legračně, jako by jich měl za zuby celou zásobu. Křestním jménem se jmenuje Ilja, ale ona mu říká Elan. Právě se vynořil za ní.

„Juljek! Oj, chlapče! Co to drržiš v rrruce? S tak těžkým pytlem ty prrroneseš se!“

„Šopak neviš, še je pradelny den? Jde s Elšitou do Labomatiku.“

Občas mám pocit, jako by byli oba jakýsi druh mimozemšťanů. A přitom je na nich vidět, jak dobře si rozumějí!

Dlouho jsem se tu středu na ně díval, jak přede mnou stojí vedle sebe a usmívají se... Najednou jsem si přál, aby příští manželka mého otce uměla dávat pusy jako paní Tatiščevová. Zvlášť ty pusy! Pak by se třeba můj tatínek pořád usmíval jako pan Tatiščev! Vtom přišla prateta Tatiščevová (čili Taťa, to je ta, co hltá zamilované romány jako medová cukrlata), zachumlaná do mimóзовě žluté šály.

„Ale to je Juliuf!“

S ní je to ještě horší. Když má Taťa Tatiščevová nasazenou zubní protézu, vyslovuje jen polovinu hlásek. A když si ji zapomene vzít, vyslovuje druhou polovinu. A tak jí člověk vždycky rozumí jenom polovinu abecedy. Nebo chcete-li, jen půlku slov.

U Tatiščevovic rodiny má člověk příjemný pocit, že francouzština je trojnásobně cizí řeč. Nebo že věci mají tři různé názvy. Nebo že člověk rozumí třem jazykům. Je to uklidňující, protože vás nikdo v ničem neopravuje.

„Přišel jfi fa Elfou?“

„Ano,“ odpověděl jsem (všemu jsem dobře rozuměl). „Musíme jít...“

„Acha, do Lafomatiku... Fíkala nám to.“

„Da! Je totiž stržeda, Taťa.“

„Náš Chuliuš je tak rodomily že švym papacito!“

Elsa vyšla ze svého pokoje. Viděl jsem na dospělých, že všichni cosi očekávají. Dospělí od dětí vždycky něco očekávají... Snad nechtějí, abychom si před nimi dali s Elsou pusy? Tak to tedy prr, houby s octem!

(Zdroj: FERDJOUKH, M. *Jak oženit tatínka*. Praha: Albatros, 2009.)

|2| Julius, Chuliuš, Juljek

a) Napadne vás nějaké slovo, které by vyjádřilo, co bylo hlavním tématem úryvku?

b) Všichni hrdinové mluvili francouzsky, ale každý trochu jinak, po svém. S jakými jazyky se francouzština pomíchala?

c) V ukázce spolu komunikují lidé z různých koutů světa. Způsobila tato skutečnost nějaké nedorozumění nebo problémy? Pokud ano, přečtěte úryvky z textu, které to dokazují.

d) Cítí se Julius u Elsiny rodiny dobře? Pokud ano, proč tomu tak je?

e) Vyberte části textu obsahující myšlenku, která se vám líbí a zaujala vás. Zapište si je.

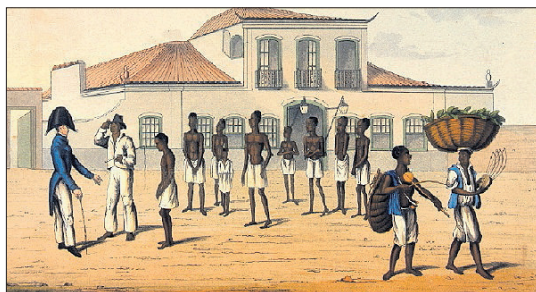

3. Na závěr společně vytvořte dvě myšlenkové mapy. Napište na tabuli dvě slova: **DOROZUMĚNÍ** a **NEDOROZUMĚNÍ** a zamyslete se nad tím, co je potřeba k tomu, aby si lidé jiných kultur rozuměli, a co může být naopak příčinou konfliktů.

|3| Jsem lidská bytost!

1. Hledejte souvislost mezi následujícími obrázky. Po krátké společné diskuzi se shodněte na jednom pojmu, který vystihuje vzájemnou spojitost mezi nimi. Napište toto slovo (slovní spojení) na tabuli.

(Zdroje obrázků:

<http://www.novinky.cz/kultura/191837-mengeleho-denik-koupil-vnuk-obeti-holocaustu.html>;

http://www.nzz.ch/nachrichten/kultur/aktuell/frankreich_und_der_sklavenhandel_1.2530335.html;

http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/sikana-pry-nic-zasadniho20080608.html;

<http://www.lidovky.cz/>

<http://wickablog.wordpress.com/tag/rasisticke-filmy/>)

2. Rozdělte se do 4 nebo 5členných skupin. Každá skupina dostane list papíru. Úkolem je **vymyslet další situace**, které mají blízkou souvislost s klíčovým slovem napsaným na tabuli. Své návrhy v rámci skupiny zformulujte v ucelené sdělení a to запиšte na tabuli. Diskutujte společně v rámci třídy o stanoviscích jednotlivých skupin.

|3| Jsem lidská bytost!

3. Vraťte se znovu k pracovnímu listu a společně si přečtete ukázkou z knihy *Bílejší kůň, žlutější drak*.

Bratranec Tôt vystrašeně kvikne. „Nó là ai? Ty je znáš?“ chytá mě za rukáv kabátu. „Nguòi nhu thé nào?“ ukazuje bradou do tmy na konci ulice. Je mi ho líto. Ještě včera ráno byl v třicetistupňové Hanoji a dneska ho už táta vyzvedával na zasněžené Ruzyni. První noc v Evropě. Chtěl si ji užít. A tak ji tedy má. Komplet. Se třemi püllitry platanu v místní hospodě. S cigaretami vonícími úplně jinak než tam, odkud přiletěl. Vysněnej svět. Růžovej. Ale venku čekají ti náckové. Tak. Realita.

„Kê nó. Chò mà xem. Nevšímej si jich.“ To je moje jediná rada. Zbytečná. Místo aby se uklidnil, tiskne mi rukáv stále pevněji. „Đùng dính vào tao, đm,“ tvářím se rozhodně. Jdeme! „Đi!“ Cupitá za mnou. Vítejte v Evropě, Tôte! V samém srdci. „Đi!“ Holý lebky se blíží. „Chúng nó có thé làm hai chúng ta không?“ pípne bratranec už neskrývavě vyděšeně. Co nám udělají? Vím já? Chudák Tôt. Půlnoční ulice je prázdná. Jen my a ti čtyři plešouni, kteří nás obestupují. Stojíme pod mrkající lampou. Kůže na hlavách nácků se v té zimě leskne jak banánová slupka. Jo, víte, že existuje přes 1 200 odrůd banánů? Říkal mi to jednou strýc Hoàng. Ten, co pořád něco říká. Ale to jen mimochodem. Nějak jsem si vzpomněla. V úplně blbou chvíli, jasně. Ovoce nácky nezajímá. Proč by mělo?

Významně si rozcvičují pěsti úderem do otevřených dlaní. Tlask, tlask. Kam na ně s banány! Tlask, tlask. Đò ngu. Debilové. Na útěk je pozdě. Tôt má nohy zamrzlý do země. Chúng nó có thé làm hai chúng ta không? Smůla, no ne? První bratrancova noc tady a hned takový setkání! Holohlavce neznám. Rychle si je prohlížím. Nejspíš ani nejsou z města. To už bych je za tu dobu, co tady bydlíme, určitě potkala. Za těch pět nebo šest let, co jsme se sem přistěhovali z Potůčků. Zdejší typy znám už přece všechny. Ale tyhle ne. Ti nemůžou bejt odsud. A to je špatný! Od nich nevím, co čekat. Kruh kolem nás mlčí. Spíš tedy čtverec, že jo. S vrcholy A, B, C, D. Tlask, tlask... Jako když se sekají křídla z oškubaných kuřat gà. Stojíme ve středu S a čekáme, co se semele. Tlask, tlask... V průsečíku S.

„Hele, žluťasci,“ začíná konečně největší typ – vrchol A. „Máte povolený vycházky? He?“ Prohlíží si nás malýma očkami a ohrnuje přitom horní pysk. „Pro barevný snad neplatí noční klid?“ Teď musím být tvrdá: „Starej se o sebe,“ vypálím. Leboun překvapeně zamžiká. „Vono to mluví! Česky!“ Zase si vzpomenu na strýce Hoànga. Schválně, v kterém okamžiku nejlépe zabiješ draka Temnot? Když začíná plivat síru! To je okamžik, kdy se samou pýchou otevře jak lotosový květ. Trong lúc đó thé đánh! V tu chvíli udeř! říkal mi jako malý holce, když mi vyprávěl legendy starého Tonkinu. ... đánh nó đi!... udeř! „Vodpal!“ strkám prudce do nejmenšího z frajerů. Vrcholu C. Povedlo se! Prcek ztrácí rovnováhu. Zmateně rozhazuje ruce a zavravorá dva kroky dozadu. Opravdu to nečekal. Rychle pryč! Chytám Tóta za ruku a vyrazíme mezerou z kruhu. Pozdě.

...

Do chvíle, kdy bratrance na tváři přistane první rána, zbývají čtyři tři vteřiny. Vím to a není vyhnutí. Snad jen, kdyby Tôt udeřil jako první. Aby překvapil. Když to nevyšlo mně, tak třeba jemu. Syknu bokem: „Giáng cho nó môt đâm! Đùng ngai, đánh nó truóc đi! Dej mu ránu! Neboj se, dej mu první! Mà y muôn đê tao chiu à? Přece to nenecháš na mně.“ Ať se probudí, hrdina! Ať tomu náckovi jednu natáhne! Čumí přece na rapový klipy. A hiphop. A chce bejt drsněj. Tak ať teď ukáže svůj the respect! „Mày trên tao hai tuôi mà! Seš o dva roky starší, přece!“ Tohle je naše slaboučka, jediná šance! Nedat se zastrašit a udeřit. Jako první. Copak to nechápe? Tihle tupci s holou kůží na hlavě z nás mají přece i strach. Jo! Maj v podvědomí obavu, že každý Vietnamec umí taekwondo třeba.

|3| Jsem lidská bytost!

Korejský. Nebo karate. Kung-fu. Prostě NĚCO... Nějaký bojový umění, který v mystice těhle kreténů zkrátka patří do povinný výbavy správného Asiata. Proto hned neudeří. Čekaj. Ty tři čtyři vteřiny. Aby věděli, na čem s námi opravdu jsou. A teprve když neuděláme NIC, tak oni MŮŽOU! Je to jen pár vteřin. Ale zásadních. „Đánh nó môt cái, thé đi!“ Tři... „No tak...!“ Dvě... Jedna... NIC. Tôt ztuhl.

...

Nohy, rány, kopance, funění. To je konec. A pak...? Vzduchem letí nějaký předmět: ts ts ts ts ts ts... Áčko se uprostřed nedokončeného kopu nepřírozeně prohýbá. Ruce i nohy mu rozstřelují do stran, holohlavec se kácí k zemi. Těsně vedle něj řachne o dlažbu velký šutr. Kamenná dlažka. A z rohu Krajský přibíhá nějaká postava. Mává rukama a řve do tmy za sebe: „Sem, rychle sem! Všichni! Tady potřebují pomoc!“ Prcek povoluje tlak. „Bacha! Náká partička!“ Všechno v ten okamžik ustrne. Zaseklej film. A jen ten blížící se řev. „Tady, dělejte, tady...“ Dusot nohou se odráží o stěny domů... Ale to už přibíhá ten neznámej a...řach! Nabírá nácka zespodu kopancem do žaludku. Áčko letí tři metry daleko. Naráží na zeď a jen s obtížemi se udrží na nohou. „Chceš ještě, parchante!“ řve na něj náš zachránce, ale to už šéf lebkounů o překot mizí za svými parťáky. „Ještě...? Ještě chceš...?“ Útočníci jsou ale už pryč. Shýbám se k zemi, kde stále leží Tôt. Bratranec má roztrženou bundu a špinavý kalhoty. Krev žádná, aspoň na první pohled. „Có bi gì không? Nguòi ta đả mày o đâu? Tôt neodpovídá. Chytám ho za ramena. Vytřeštěně zírá do tmavé ulice a zdá se, že mě vůbec nevnímá. „Nguòi ta đả mày o đâu?“ Konečně aspoň hekne. Zdá se, že je v pořádku. Jasně, až na ten šok. Ale to bude dobrý. „Đuoc rồi.“ To přejde. Bude v pořádku. Đuoc!

(Zdroj: PHAM THI, L. *Bílejší kůň, žlutý drak*. Praha: Knižní klub.)

4. V ukázce z knihy je zachycený konflikt mezi vietnamskou dívkou, jejím bratrancem Tôt a neznámými útočníky. Abyste pronikli ke skutečné podstatě této situace, vyplňte tabulku, v níž zachytíte všechny činnosti postav. Spolupracujte s textem a snažte se pojmenovat každý detail, ke kterému došlo:

<i>Tôt a jeho sestřenice</i>	<i>Útočníci</i>

|3| Jsem lidská bytost!

 5. V úkolu č. 4 jste vytvořili detailní scénář útoku. Ten se stane podkladem pro „soudní řízení“, jehož zinscenování je vaším dalším úkolem. Rozdělte si mezi sebou následující role:

- soudce
- obhájce útočníků
- obhájce Tôt a jeho sestřenice
- Tôt a jeho sestřenice
- skupinka čtyř útočníků
- neznámý zachránce
- soudní zapisovatel/ka
- porota (zbylí členové třídy)

Na základě přečteného příběhu a tabulky z úkolu č. 4 **sehrajte soudní řízení**, které rozhodne o oprávněnosti/neoprávněnosti útoku na vietnamskou dvojici. Snažte se dodržet pravidla, která jsou pro soudní řízení závazná (organizace jednotlivých promluv, hlasování poroty apod.).

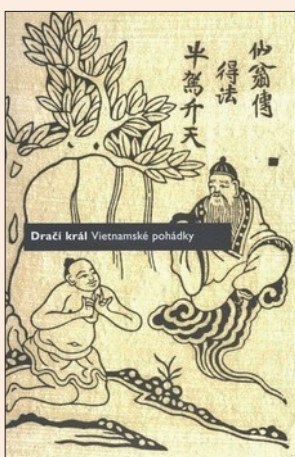
Rozsudek, k němuž dojdete, podložte pádnými argumenty, které soudní zapisovatel/ka zaznamená na tabuli.

 6. V závěru hodiny se vraťte znovu k tématu, které jste napsali na začátku hodiny na tabuli. *Zamyslete se nad tím, zda je mezi úryvkem z knihy **Bílej kůň**, **žlutěj drak** a mezi obrázky spojitost.*

 7. ***Diskutujte rovněž o vztahu příběhu o Tôtovi a jeho sestřenici k názvu pracovního listu (Jsem lidská bytost!). Byl útok na vietnamskou dvojici útokem na lidskou důstojnost? Pokud ano, argumentujte – opírejte se při argumentaci zejména o úryvky z textu.***

|4| Pán hor a Vládce vod

- ✓ 1. Vytvořte myšlenkovou mapu na téma „VIETNAM“. Vaším úkolem je sdělit všechny asociace, které se vám v souvislosti s tímto slovem vybaví. Všechny postřehy zapisujte kolem klíčového slova, a to na tabuli i do pracovního listu.
- 📖 2. Během čtení vietnamské pohádky *Pán hor a Vládce vod* si podtrhávejte slova, která neznáte. Po přečtení ukázky nejprve vyjmenujte podtrhaná slova. Navzájem (a s pomocí vyučujícího) si jejich význam vysvětlíte.

První král bájně dynastie Hung Vuong měl nesmírně krásnou dceru a na devše ji miloval. Když nadešel čas, aby se vdala, rozhodl se král, že najde ženicha, který bude spanilý princezny My Nuong hoden.

První mladík pocházel z hor Ba Vi. Nejen že sršel vtipem a chytrostí, ale byl i neobyčejně mocný a nadaný: když ukázal východním směrem, každý uviděl rýžová pole, která se táhla do dále, až splýnula s obzorem; když ukázal západním směrem, bylo vidět vysoké hradby hor. Tak vypadala říše mladého nápadníka. Lid, který tento kraj obýval, nazýval svého vladaře Pán hor – Son Tinh.

Druhý mladík však nebyl o nic horší. Žil v nedalekých oblastech u Východního moře, ovládal sílu větru a deště. Dokázal změnit vánek na silný vítr ohýbající stromy nebo vichřici strhávající střechy domů. Uměl přivolat i mocný tajfun, kterému nic neodolá. A přivola-li déšť, spustilo se drobné mrholení, jež mohl mladík změnit v lijavec bičující celou zemi. Tomuto nápadníkovi se říkalo Vládce vod – Thuy Tinh.

Král Hung Vuong byl na rozpacích. Oba mládenci byli hodni stát se zetěm krále, ale vybrat mohl jen jednoho. Jak to udělat, aby se druhý neurazil? Král nakonec povolal své mandaríny. Ti přemýšleli, přemýšleli, ale radu králi dát neuměli. Rozmrzen poslal Hung Vuong své rádce pryč a zavolal si ženichy. „Oba jste hodni mé dcery, ale nevím, kterému z vás mám dát přednost. Rozhodl jsem se proto, že My Nuong získá ten z vás, který přinese dary, jež sám určím.“

Oba mladíci se na znamení souhlasu králi poklonili. Hung Vuong pokračoval: „Přineste sto podnosů lepkavé rýže, dvě stě novoročních koláčů, slona s devíti kly, kohouta s devíti ostruhami a koně s devíti hřívami.“

Pak mladíky propustil. Druhý den již časně zrána přinesl Son Tinh všechny požadované dary. Král se podivil, ale nápadník úkol splnil, a tak mu bez zdráhání dal princeznu za ženu. Son Tinh ji odvedl do svého domova v horách. Jen o málo se s úkolem opozdil druhý nápadník Thuy Tinh. Princeznu už však v paláci nezastihl. Roztrpčen odhodil dary a hněvivým hlasem povolal své sluhy: „Jedte tryskem po stopách těch uprchlíků a bez princezny My Nuong mi nechodte na oči!“

Poslové se nevraceli. Srdce Thuy Tinhe ovládla zlost. Přivola déšť a vítr, rozpoutal bouři, jež strašlivě otřásla nebem i zemí. Voda v řekách rychle stoupala a uražený nápadník myslel jen na svou pomstu – musí stůj co stůj zabít svého šťastnějšího soka Son Tinhe. Mstící se Vládce vod nic nedbal, že jsou zaplavena rýžoviště, pole i lidská obydlí.

|4| Pán hor a Vládce vod

Pán hor byl sice s ženou v bezpečí, ale zželelo se mu lidí, kteří trpěli běsněním Thuy Tinhe. A tak se s ním pustil do zápasu. Pomocí kouzel vyčaroval horská pásma, která se mohla přenášet z místa na místo a zastavovala vodní živel, přinášející zkázu a utrpení. Jak rychle voda stoupala, tak rychle vyrůstaly i hory.

Obě strany bojovaly neúnavně a bez přestání. Několik měsíců nepřetržitě pršelo, ale nakonec Thuy Tinh přece jen zeslábl a odvolal své pomocníky z boje. Nastal klid, vody opadávaly a lidé konečně mohli vydechnout.

V srdci Thuy Tinhe však jako červ hlodala žárlivost a nenávist k šťastnějšímu soku nikdy neskončila. Od těch dob, každý rok, jen co nabere znovu sil, snaží se Vládce vod zničit Pána hor. Rozpoutá bouři, bere si na pomoc tajfun a záplavy. Hladiny řek stoupají a snaží se smést všechno z povrchu země. Lidé, poučení příkladem Pána hor, staví valící se vodě do cesty překážky. Budují hráze a odvádějí vodu kanály na svá rýžoviště. Pak nastává okamžik, kdy Thuy Tinh vyčerpáním zeslábně a odpočívá.

A tak se odnepaměti střídá rok co rok období dešťů s obdobím sucha, věčný boj Vládce hor a Pána vod.

(Zdroj: MÜLLEROVÁ, P. *Dračí král: vietnamské pohádky*. Praha: Dauphin, 2001. ISBN 80-7272-039-2.)

3. Nyní navažte na myšlenkovou mapu, kterou jste vytvořili v úvodní části hodiny. Text literární ukázky obsahuje mnohé odkazy na vietnamskou kulturu, způsob života, přírodu apod. Vytvořte společně se spolužáky seznam všech reálií, které z textu vyplývají a díky nimž můžete obohatit svoje znalosti o Vietnamu.

-
-
-
-
-
-

4. Přestože pohádka pochází ze vzdáleného Vietnamu, možná vám připomněla pohádky, které jsou typické pro naši kulturu. Jmenujte tyto pohádky.

|4| Pán hor a Vládce vod

5. Pro splnění následujícího úkolu vytvořte čtyřčlenné skupiny. Znovu pročtěte text pohádky a vytvořte seznam všech motivů, které vám připomněly jiné, vám známé pohádky. Zároveň se zamyslete nad tím, v čem je vietnamská pohádka specifická, čím se od ostatních pohádek odlišuje. Výsledky skupinové práce sepište do tabulky.

Společné rysy pohádek	Odlišnosti vietnamské pohádky

6. V závěru hodiny odpovězte na následující otázky:

- V dnešní hodině mě nejvíce zaujalo...
- Ještě mi není zcela jasné...
- Příště bych se raději zaměřil/a na...

|5| Romale čavale

Přečtěte si úryvky dvou různých textů zabývajících se romskou problematikou. U prvního z nich podtrhněte slova, se kterými se setkáváte poprvé.

- a) Romové, podobně jako mnoho menšin na světě sdílejících společné území s etnokulturně a jazykově odlišnou majoritou, jsou často bilingvní a bikulturní. Česká komunikační symbolika jim není cizí, jsou plnoprávními občany tohoto státu. Alespoň by jimi měli být. Nezáleží na tom, že na zdejší území přišli o několik set let později než Češi, evropští přistěhovalci přišli na americký kontinent o mnoho století později než Inuité, Algonkinci, Čirokézové a další původní obyvatelé, a přesto jsou plnoprávními, ne-li více než plnoprávními, občany USA nebo Kanady. Romové jsou však zcela pochybně stále považováni za jakési „hosty“. Bohužel i v odborné literatuře se znovu a znovu užívá pro státy, v nichž Romové žijí, termín „hostitelská země“, „hostitelská populace“.

Tento nevykořenitelný etnocentrismus, nadřazenost většinové společnosti, znesnadňuje Romům hluboký průnik do majoritní kultury a jazyka.

(Zdroj: Hübschmannová, Milena: Šaj pes dovakeras – Můžeme se domluvit. Olomouc 1993, s. 16)

- b) Veterán romského hnutí v severních Čechách Jan Šipoš má strach o novou generaci Romů, kterou prý nikdo nenaučil pracovat. „My jsme už dávno řvali, že sociální dávky jsou demotivující, že nám lepíte držky, abychom mlčeli, když nám berete lopaty a krumpáče a dáváte je Ukrajincům. Dneska na to přichází i majorita, jenže mezitím nám vyrostla generace, která není zvyklá pracovat. A to je průser,“ říká Jan Šipoš v rozsáhlém rozhovoru pro Lidové noviny.

(Zdroj: http://www.lidovky.cz/vyrostla-ztracena-generace-romu-ktera-neunesla-svobodu-p2p-/ln_domov.asp?c=A110912_180805_ln_domov_an)

1. První úryvek obsahuje řadu cizích a odborných výrazů. Vypište všechny, kterým nerozumíte. Jejich význam vyhledejte ve slovníku cizích slov nebo na internetu.

|5| Romale čavale

2. Vyhledejte slova opačného významu (antonyma) k pojmům:

majorita –

etnocentrismus –

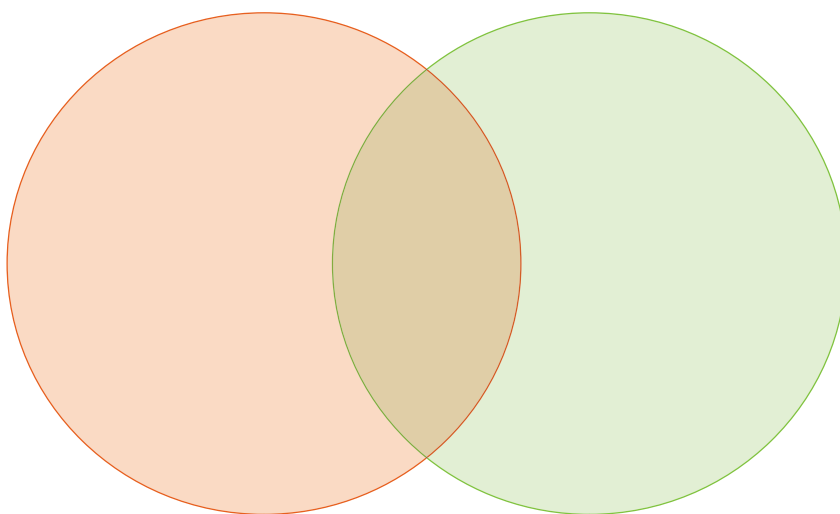
Jaké další národnostní menšiny žijí v ČR?

3. Zaměřte se na formální stránku obou úryvků. V prvním případě se jedná o odborný text, který vyšel knižně, druhý text je anotace rozhovoru s Janem Šipošem uveřejněného v Lidových novinách. Pokuste se pojmenovat hlavní rysy obou úryvků a na jejich základě definujte publicistický a odborný styl. Jaká je jejich prvotní funkce? Jaké se v nich vyskytují jazykové a stylistické prostředky? Vyjmenujte dílčí útvary obou stylů. Mají nějaké společné znaky? Poznatky zaznamenejte do množin. Pracujte ve dvojicích. Výsledek porovnejte s ostatními.

Pro doplnění poznatků můžete využít některou z řady učebnic stylistiky.

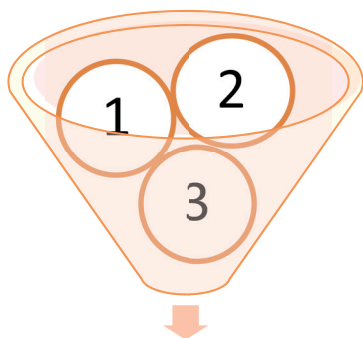
|5| Romale čavale

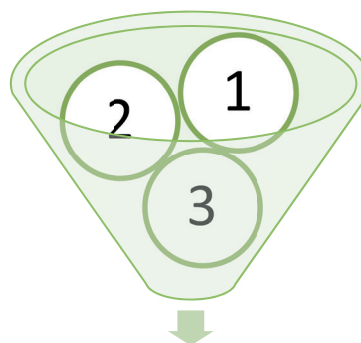
4. Jednou větou se pokuste na papír shrnout hlavní myšlenku textu 1 i textu 2. Co se vám autoři snaží sdělit?

Na tabuli nakreslete dva trychtýře, pod nimi baňky. Zaznamenejte všechny myšlenky, které vás napadly. Poté diskutujte a vyberte věty, které nejlépe vystihují smysl textů.

hlavní myšlenka textu 1

hlavní myšlenka textu 2

Mají výpovědi něco společného? Popírají se navzájem? Diskutujte.

5. Soustředte se na doprovodné snímky k textům. Co vás při pohledu na ně napadá? Jaké pocity ve vás vyvolávají? Zkuste pojmenovat proč. Doplňte věty níže:

Při pohledu na snímek 1 mne napadá _____

protože _____

Při pohledu na snímek 2 mne napadá _____

protože _____

6. Zahrajte si na knižní ilustrátory a pokuste se kresbou vystihnout myšlenku obou textů (každého zvlášť). Můžete (ale nemusíte) se inspirovat řešením úkolu č. 4. Fantazii se meze nekladou!

|6| Barvoslepej svět

Přečtěte si text hip-hopové skupiny Gipsy.cz z alba Reprezent (2008):

Barvoslepej svět

Intro:

Dámy a pánové, vítejte na tomto terapeutickém sezení, jmenuji se doktor Ladislav Kolór a rád bych vám představil své techniky léčení velmi závažné světové choroby zvané barvoslepost. Jste zde, jelikož nedovedete správně rozpoznávat barvy. Nestydte se za to, zdravotní problémy může mít občas každý. Takže, nebudeme to déle zdržovat, dámy a pánové, jdeme na to.

Tak se posadte, podívejte se na mě
Vyplázněte jazyk a řekněte „Ééé!“
Ano, dobře, tam je to v pořádku
Dobré znamení na samém počátku
Zato s očima bude to horší
Zaměřte na pleť mou teď svoje oči
Co vidíte? (Že jste černej!)

To se dalo čekat, nejsi jedinej
Ale mám teď hodně zlou zprávu
Nejsem černej, máš totiž vadu
Já jsem snědej, ale tvoje oči
Vidí černou, no a to svědčí
O týhle chorobě, že je fakt nutné
Začít léčbu, dokud nevypukne
Podejte zrcátko, sestři, prosím (Ano)
Jakou barvu teď vidí tvé oči?
(Vidím bílou, jsem totiž Čech!)

Vidíš špatně, znovu říkám ne
Kdybys byl fakt jak říkáš bílej
Byl bys zřejmě mrtvej

Ref:

**Bude nutné léčit vás xx let
Tohle není jenom černobílej svět
Doktor Ladislav Kolór k vašim službám
Vidět barevněj svět já pomůžu vám**

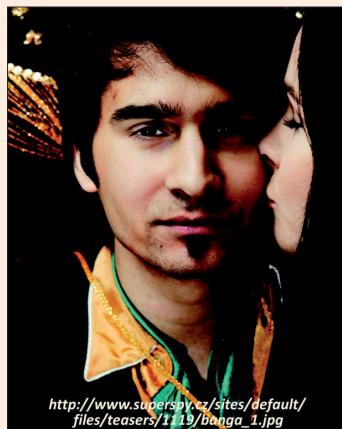
|6| Barvoslepej svět

Naplno, natvrdo, půjdeme dál, no
Sestři, pozvěte Yemmiho dál, hm
Co vidíte (Yemmi je černejší!!)
Bohužel, od malička je hnědej
Kdyby byl černejší, měl by to těžký
Musel by na něj někdo vylejt benzín
A pak ho zapálit, potom by zřejmě
Byl fakt černejší, ale jinak ne
Děkuju, Yemmi! (Rádo se stalo!)

Sestři, tohohle mám dost, chci dalšího
Ale, ale, Mr. Jack Wood
Jak se dnes cítíte? (I feel good!!!)
Tak, Jacku, řekni mi, jakou má barvu
Pleť té sestřičky, použij hlavu
(She is white!) Jste si tím jistý?
Protože je pink a vy jste barvoslepej
A jakou barvu vidíte na mně?
(I see white again!) Zase špatně
Ale je paradox, bejt ve tři černejší
A ve tři nula dva bejt zas bílej
Je to dřina, ta doktořina
Nu, pane Wood, blbá novina
Musím vás léčit xx let
Protože vidíte jen černobílej svět

Ref:

Měli bychom říkat si Hnědoši
Růžoši Žlutoši Člověčoši
Jaký pocit by asi měla Nšoči
Kdyby viděla, jak se to tu řeší?
Kam zařadit se? Když nevím sám
Jestli jsem bílej, nebo černejší chuligán?
A co vy, máte v pořádku zrak?
Sami si odpovězte, jestli je to tak

Outro:

Dámy a pánové, to bylo pro dnešek vše. Zítra si, prosím vás, vezměte cvičky. Na shledanou!

(Zdroj textu: http://gipsy.cz/cz/index_sl.php?album=reprezent&track=2)

|6| Barvoslepej svět

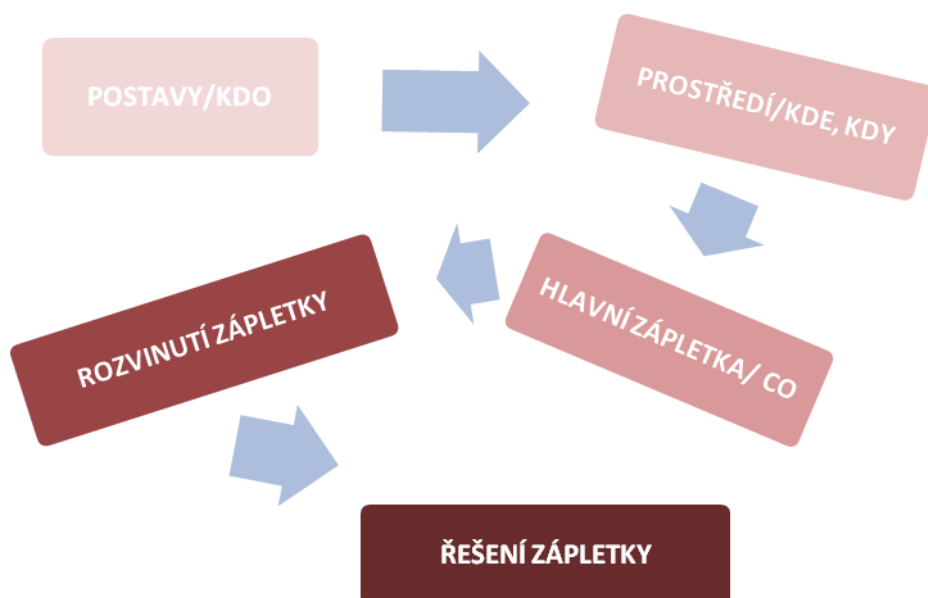

1. Zaměřte se na formální stránku textu. Lze v něm vysledovat typické prvky prózy i poezie. Nejdříve se je pokuste společně pojmenovat a doplnit do jednoduché tabulky. Poté zatrhněte ty, které se vyskytují v textu. Je Barvoslepej svět útvar prozaický, nebo poetický? Diskutujte.

Próza	Poezie

2. Jistě jste si všimli, že autor se snaží sdělit svou myšlenku prostřednictvím alegorického příběhu – návštěvy u lékaře. Společně na tabuli vytvořte mapu příběhu podle schématu:

|6| Barvoslepej svět

3. Pro hip-hopové skupiny je příznačné, že se ve své tvorbě zabývají aktuálními společenskými problémy. Zahrajte si na detektivy a pokuste se odhalit skryté významy textu. O kom autor mluví, na jaký problém poukazuje a jaké z něj vyvozuje závěry? Pracujte ve dvojici. Odpovědi zaznamenejte do mapy příběhu z úkolu č. 2, tzn. k vyřčeným, zjevným významům přiřadte nevyřčené, skryté. Společně úkol vyhodnoťte, diskutujte.

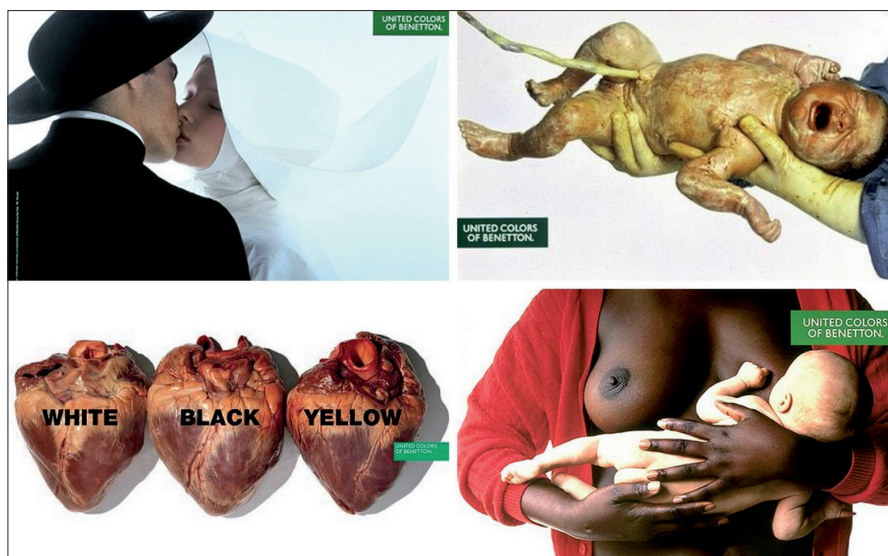
4. Zapište si do sešitu dvě slova, která podle vás nejlépe vystihují smysl textu. Pokuste se svůj výběr odůvodnit. Diskutujte s ostatními.

5. Na oficiálních internetových stránkách skupiny Gipsy.cz si poslechněte část skladby Barvoslepej svět (<http://www.gipsy.cz/previews/reprezent/2.mp3> nebo na: <http://www.youtube.com/watch?v=mZACV1edhZI>). Nechte se inspirovat a pokuste se napsat vlastní veršovaný text, a to na stejné nebo podobné téma. Může být libovolně dlouhý.

6. Módní firma Benetton je známá svými kontroverzními reklamami, jejichž hlavním účelem je, dle slov autorů, bořit hranice mezi lidmi všech ras i náboženských vyznání. Každý z vás se určitě již někdy setkal se zeleným logem United Colours Of Benetton (čes. Spojené barvy Benettonu, odkaz na United States of America). Na obrázku níže vidíte čtyři reklamní projekty. Vaším úkolem je pokusit se vyjádřit slovy, co se autoři snažili sdělit obrazem, tzn. pokusit se snímky interpretovat. Zkuste se také zamyslet nad tím, čím by mohly být tyto reklamy urážlivé, provokativní atd.

(Zdroj: <http://corporatebrandmanagement.files.wordpress.com/2011/09/benetton.jpg>)

|7| Na cikni na bari, čarav tro vod'ori...

1. V úvodní části hodiny se zamyslete nad názvem pracovního listu. Uvažujte nad tím, jakým jazykem je věta napsána a co by mohla znamenat. Své návrhy napište na tabuli. Je tento jazyk v něčem podobný češtině? Pokud ano, v čem podobnost spatřujete?

Přečtěte si následující ukázkou z knihy *Děvčátko, rozdělej ohniček*:

Ještě neslezl poslední sníh a slunce nevysušilo všechny cesty, když začali prodávat všechno, co prodat šlo, a když snědli poslední voříšky a slepice, vydávali se na cestu. Zablácenou osadu opustili poljanští Dunkové, přidali se spříznění Kotlárovci ze Zboje i další Dunkové a Lakatošové ze Sniny, rajkane – panští, tak si říkali, aby se odlišili od dědinských degešů, špinavých a hloupých obyvatel osad. Nechávali za sebou zemljanky a chatrče, zapřahali se do vozíků a táhli k nádraží, aby tam poprvé v životě nastoupili do vlaku, po hlavě se vrhli do tmy a vydali se za mámivým odleskem štíhlých věží, rozevlátých chrámů a prejzových střech kdesi daleko, daleko za obzorem, za kterým zapadá slunce.

A ještě nebyli ani v půlce cesty, když se zvedl stařeček Laco a prodíral se ke dveřím, a že hned musí vystoupit, protože vlak jede moc rychle a on, jeho duše, mu nestačí...

A pak táhli v houfu pražskými ulicemi. Ženské se potily v dlouhých sukních, v náručí nesly malé děti zabalené do pestrých šátků, chlapci podpírali shrbené staruchy a prohýbali se pod batohy, taškami a krabicemi, pečlivě upnutí do bílých košil, černých obleků a černých kloboučků, který by nesundali z hlavy, ani kdyby se měli upéct horkem. Někdo svíral v podpaží housličky, jiný zápasil s peřinou převázanou špagátkem, bosé nožky dětí poskakovaly po rozpáleném asfaltu a tančily mezi oslintanými nedopalky, střepy a rezavými zátkami od piva, Laco nesl kus provazu, jako by si na ulici chtěl odchytil zatoulaného huculka...

A najednou se zastavil uprostřed ulice, neslyšel zvonění tramvají a troubení aut, která se mu musela vyhýbat, díval se kamsi do dálky, nad střechy domů, na nebe, zamřížované trolejemi, dráty a římsami vysokých domů, a plakal.

Štefan jim šel naproti na pavlač a s každým se bouřlivě objímal a líbal, O del tumen and'a, lacho d'ives, pobízal je dál, vítejte... Ženské utíraly slzy a chlapci křičeli a plácali se po ramenou, protože někteří se viděli vůbec poprvé v životě, i když jejich osady dělil jen kousek cesty, kopec nebo řeka. Štefan jim dal vypít do jedné a potom i do druhé nohy, pak nalil do třetí a další jen tak z radosti, a pyšně je provázel po pavlači. Děti zvědavě nakukovaly za dveře ostatních bytů a dospělí se nahrnuli kolem výlevky, udiveně roztáčeli kohoutek s vodou a stříkali po sobě, ženské vyhrnovaly sukně a střídaly se na záchodě, chlapi stáli u vypínače a rozsvěcovali a zase zhasínali světlo a křičeli radostí jako malé děti. Protože v osadách elektřina nebyla, tu měli zavedenou jen gádžové v dědině, zatímco Dunkové neměli ani na petrolej do lampiček, v oknech jim místo skla pohlávaly pytle od brambor a pro vodu chodili ke stejnému potoku, ve kterém se bahnily jejich děti a psi a ke kterému chodili na záchod. Ale až dodneška nikoho nenapadlo se tím trápit, protože hned příští liják všechno spláchl, jako když se vypere špinavé prádlo, a kněz, když u nich naposledy zaopatřoval, sám říkal, že člověk z prachu vzešel a v prach se zase obrátí.

Tak Dunkové na Poljaně žili, tak byli srostlí se svým blátem a chatrčemi jako tělo a duše té černé a požehnané země, tak se těm svým chatrčím podobali.

...

|7| Na cikňi na bari, čarav tro vod'ori...

Na Žižkově začali Dunkové žít nový život. Život mezi vysokými domy, auty a tramvajemi, život pod ručičkami hodin. Dřív měli Dunkové hodinky jen pro parádu, jak to viděli u gádžů, a bylo jim jedno, že třeba nejdou, protože jim život na Poljaně řídil soumrak a svítání, a podle slunce, větru a deště, podle hvězd žili. Ale v Praze se vynořili v úplně jiném čase, v jiné době, během jediné noci přeskočili celá staletí, kterými se gádžové museli tak těžce prosekávat...

Ani na rámus a kroky nad hlavou si nemohli zvyknout, protože byli zvyklí žít do šířky, pod volným nebem, a první dny ani nechtěli spát uvnitř a uložili se k spaní na dvorku, ze strachu, že se na ně v noci ty vysoké stropy zřítí... A pořád si nemohli zvyknout na třetí rozměr, výšku, protože nahoru do patra vedly schody a nad sebou byly byty i záchody na pavlači.

Na Žižkově se dávalo dohromady to, co se v Ostravě rozbilo: velká a silná rodina, fajta, svázaná staletými zvyky a zákony, tak odlišnými od gádžovských zákonů a všeho, na co byli zvyklí jejich noví sousedé i úředníci národního výboru. Ale Štefan znal a uznával jen ty zákony, ze kterých koukal nějaký prospěch a užitek, a gadžovské zákony a pravidla ho nezajímaly... A teď zářil, protože měl hosty, a host do domu, bůh a štěstí do domu, Kas o Del andro kher and'as, me les avri na čhivava..., to byl jeho zákon.

Poljanští se Štefanem propíjeli peníze, které přivezli ze Slovenska, a hráli, zpívali, křičeli a tančili, ale ne jako gadžové, v upjatých šatech a s kroky naučenými v tanečních. Každý tančil tak, jak to do něj vstupovalo a zároveň z něj tryskalo ven, někdo jen posedával a otíral si oči, jiný si podupával do rytmu nebo se motal po pokoji jako opilý medvěd, ale pro všechny jako by touhle poslední minutou a hodiinou měl skončit jejich život, tančili s rukama nad hlavou a jejich oči hořely, ženské roztáčely rozevláté sukně a chlapi na sobě trhali košile, sváteční bílé i staré, ohnivě červené s nabíranými rukávy, protože i oni byli rozbití a rozbolavělí...

(Zdroj: ŠMAUS, M. Děvčátka, rozdělej ohniček. Praha: Knižní klub, 2005.)

2. Po přečtení textu pracujte pomocí *metody nazvané „akvárium“*. Rozdělte se na dvě skupiny. Jedna skupina bude v roli diskutujících, druhá skupina v roli pozorovatelů. Úkolem první skupiny je diskuze nad následujícím tématem:

Hlavní hrdinové úryvku – kdo jsou a co vše o nich víme?

Cílem diskuze je odhalení identity postav z knihy *Děvčátka, rozdělej ohniček*. Každý, kdo do rozhovoru přispěje svým názorem, musí argumentovat, proč tak míní, a doložit úryvek z textu, který jej k jeho tvrzení přivedl.

Úlohou pozorovatelů je sledování diskuze a finální shrnutí všech informací a závěrů, ke kterým diskutéři dospěli.

Správnost odpovědi na úvodní otázku konzultujte s vyučujícím.

|7| Na cikňi na bari, čarav tro vod'ori...

3. Následující aktivita je zaměřena na *konfrontaci minulosti a přítomnosti* zachycené v literární ukázce (za předpokladu, že ta je časově zasazena do doby minulé). Odlesk dob minulých a charakteristické rysy tehdejší přítomnosti se zrcadí v hlavních postavách příběhu, v jejich životní pouti a změně, kterou právě prožívají. Pomoci vám mohou i následující ilustrační fotografie a obrázky. Pod ně sepište úryvky z textu, které jsou s nimi v blízké souvislosti.

Minulost (Poljana)

Přítomnost (Praha)

(Zdroj ilustrací:

<http://www.neaktuality.cz>

<http://www.katyd.cz>

<http://zpravodajstvi.ecn.cz>

<http://meccaudio.blogspot.com>)

4. Propast mezi poljanskou minulostí Dunků a jejich pražskou přítomností se odráží také v postavách Laca a Štefana. *Písemně zpracujte krátkou charakteristiku* obou mužů. Snažte se *přítom spolupracovat s textem*, uvádějte v úryvku *přímé citace*, které na jejich vlastnosti *poukazují*. Charakteristiky poté srovnajte v malých skupinách s ostatními ve třídě.

Laco:

Štefan:

|7| Na cikňi na bari, čarav tro vod'ori...

5. Další úkol spočívá v *zasazení příběhu o Duncích do reálných historických souvislostí*. Spolupracujte s následujícími internetovými stránkami:

http://www.rommuz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=320&Itemid=25&lang=cs

Pracujte ve skupinách, odpovězte na následující otázky a zároveň vždy hledejte souvislosti s ukázkou z knihy *Děvčátko, rozdělěj ohníček*.

- *K jakému historickému období dějin Romů se literární ukázka váže?*
- *Z jaké země k nám tehdy Romové přicházeli a proč?*
- *Jak se příchod slovenských Romů do průmyslových oblastí odrazil ve způsobu jejich života?*
- *Mají tyto skutečnosti vliv na současnou situaci Romů v ČR?*

|8| (Nejen) arabský svět

Arabština je čtvrtým nejrozšířenějším jazykem světa, mluví jí více než 250 milionů lidí, je úředním jazykem v dvaceti sedmi zemích světa. Nesmíme zapomínat, že je rovněž náboženským jazykem celého islámského světa (asi 1 miliardy 300 milionů lidí). Patří také mezi šest úředních jazyků OSN. Arabštinu řadíme k semito-hamitským jazykům.

Oblast, v níž se hovoří arabsky, se táhne od Maroka přes celou severní Afriku, zabírá celý Arabský poloostrov a její východní hranici tvoří Sýrie a Irák. Početné arabské menšiny žijí i v dalších státech. Zájem o arabský jazyk je v současné době připisován rozvíjejícímu se zahraničnímu obchodu, turistice, ale i politickému dění v některých arabských státech (překlady, tlumočení).

Arabština má 29 souhlásek. V běžných textech se píše pouze souhlásky a dlouhé samohlásky. Krátké samohlásky se píše pod nebo nad písmenem výjimečně, a to převážně v náboženských textech a tam, kde by mohlo dojít k záměně významu. Arabština se píše ve vodorovných řádcích zprava doleva.

 1. Podtrhněte v textu pasáže, které poukazují na významné postavení arabštiny v současném světě.

 2. K jaké jazykové rodině patří arabština? K jaké jazykové rodině patří čeština? Zjistěte z dostupných informačních zdrojů.

 3. Uveďte základní rozdíly mezi arabskou a českou abecedou. Jaký je rozdíl v toku písma?

 4. Je až neuvěřitelné, kolik slov běžného jazyka, která během staletí zdomácněla a která dnes zcela běžně používáme, pochází z arabštiny. A nejsou tím zdaleka myšlena jen zcela očividná slova orientálního původu jako harém, korán, minaret nebo sultán. Také každodenní pojmy jako káva (*qahwa*) nebo cukr (*sukkar*), alkohol (*al-kuhl*) nebo také havárie (*awarya*) jsou arabského původu. Nebo cifra, která pochází ze „*sifr*“, arabského výrazu pro nulu. Ne nadarmo se číslicím říká arabské – také ony jsou dědictvím Arabů.

(Zdroj: <http://www.sochorek.cz/cz/pr/blog/1245269558-slova-prevzata-z-arabstiny.html>)

Najděte další slova, která se dostala do češtiny z arabštiny. Pracujte s etymologickým slovníkem.

5. Ověřte informaci, zda jsou arabské číslice opravdu arabský „vynález“.

|8| (Nejen) arabský svět

6. Na obrázku vidíte symboly tří náboženství, jež dnes nezřídka stojí proti sobě: křesťanství, judaismus a islám. Přiřaďte symboly k jednotlivým náboženstvím a vysvětlete, co symboly označují:

(Zdroj: <http://www.google.cz/imgres?q=symboly>)

7. Přečtěte si tuto arabskou pohádku a interpretujte text, pokuste se vystihnout charakterové vlastnosti, které se tradují o židech, u muslima a křesťana charakterizuje podstatu jejich víry.

NEJKRÁSNEJŠÍ SEN

Křesťan, žid a muslim byli přátelé. Jednoho dne při procházce našli stříbrnou minci. Křesťan navrhl, aby si ji rozdělili.

„Dobrá, ale jak to uděláme?“ zeptal se muslim.

„Mám nápad,“ řekl žid.

„Posloucháme tě...“

„Navrhuji, abychom za tuto minci koupili mouku, máslo a med a upekli koláč, který společně sníme.“

Všichni souhlasili. Koupili potřebné potraviny a upekli velký koláč. Ve chvíli, kdy si ho chtěli rozdělít, žid řekl: „Chtěl bych vám navrhnout něco jiného.“

„A co?“

„Odpočiňme si, prospěme se, a až se vzbudíme, každý poví svůj sen. Čí sen bude nejhezčí, ten sní koláč celý.“ Návrh byl všemi přijat. Lehli si. Žid počkal, až jeho dva přátelé usnuli, a pak vstal. Snědl celý koláč a znovu si lehl.

Když se přátelé probudili, řekl jim: „Ať každý vypráví svůj sen.“

„Nechci předbíhat muslima,“ prohlásil křesťan.

Tak muslim začal: „Ve svém spánku jsem uviděl našeho proroka Mohameda. Přiblížil se ke mně, vzal mě za ruku a zavedl mě do ráje. Tam jsem obdivoval na tisíce úžasných věcí.“ Pak dlouho popisoval krásy, které se v ráji nacházejí.

„Tvůj sen je snem ctnostného muže,“ prohlásili dva ostatní.

Křesťan pokračoval: „Když jsem spal, uviděl jsem Ježíše, který se ke mně přiblížil. Vzal mě za ruku a zavedl mě do pekla. Tam jsem viděl na tisíce strašných věcí.“ A začal popisovat bolestivé tresty, jež se v pekle ukládají.

|8| (Nejen) arabský svět

Žid prohlásil: „Ve svém odpočinku jsem uviděl Mojžíše. Zatřásl se mnou, aby mě vzbudil, a řekl mi: ‚Tvůj přítel muslim je v ráji a křesťan v pekle. Už je nikdy neuvidíš.‘ Byl jsem velmi smutný, a tak abych se utěšil z vaší ztráty, snědl jsem celý koláč sám.“

Křesťan a muslim se velice zlobili. Začali se s židem hádat a málem došlo na rány, až nakonec uznali, že se žid ukázal být mazanějším než oni. A tak zůstali dobrými přáteli.

(Zdroj: http://es-ma.aspone.cz/ukazky/arabske_pohadky.pdf)

8. Jaké je pozitivní poselství této pohádky? Odpovídá současnému stavu soužití mezi křesťany, židy a muslimy?

9. Vysvětlete, proč se křesťanství, judaismu a islámu říká abrahámovská náboženství. Informace hledejte na internetu nebo v encyklopediích.

10. Najděte ve Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost heslo ŽID a vysvětlete, kdy se toto slovo bude psát s velkým a kdy s malým písmenem; vysvětlete ustálené slovní obraty: drží to jako židovská víra; je to tu jako v židovské škole.

11. Najděte ve Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost významy expresivních spojení: nekřesťanské vydírání, nekřesťanská zima, nekřesťanské úroky.

|9| Islám

Multikulturalismus absolutně selhal, prohlásila Merkelová

Německá kancléřka Angela Merkelová se v sobotu ostře zapojila do debaty o islámu a imigraci. „Multikulturalismus absolutně selhal,“ citovala agentura DPA kancléřku, která rezolutně prohlásila, že se všichni přistěhovalci musí naučit plyně německy.

Merkelová, která stojí v čele konzervativních křesťanských demokratů (CDU), učinila z politiky integrace přistěhovalců a jejich adaptování na německý způsob života klíčový bod programu strany v opozici k multikulturalismu, který neuznává existenci dominantní kultury.

Podle Merkelové nemá Německo přistěhovalcům pouze pomáhat, ale také je vést, což se v minulosti nedělo. „Bez schopnosti mluvit německy nemůže integrace v Německu fungovat,“ řekla Merkelová na konferenci mladých křesťanských demokratů v Postupimi.

V Německu se s postupem času a růstem počtu přistěhovalců začínají komplikovat vztahy především s příslušníky islámských komunit. Počet muslimů v Německu se v současnosti odhaduje na čtyři miliony.

(Zdroj: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/214281-multikulturalismus-absolutne-selhal-prohlasila-merkelova.html>)

- ✓ 1. Vytvořte myšlenkovou mapu na téma „KULTURA“:

2. Lze kultury rozdělit např. i z hlediska příslušnosti k určitému náboženství? Diskutujte na téma soužití odlišných kultur.

3. Vysvětlíte na základě výchozího textu a s pomocí slovníku cizích slov pojmy „multikulturalita“, „imigrace“ a „adaptace“.

4. Vysvětlíte rozdíl mezi kulturní integrací a asimilací, použijte slovník cizích slov.

|9| Islám

5. Výchozí text odráží současný postoj některých evropských vlád k vyznavačům islámu. Tento postoj lze označit za:

- a) vstřícný
- b) shovívavý
- c) kritický
- d) lhostejný

6. Prohlášení Angely Merkelové (podtržená pasáž výchozího textu) byste označili nejspíše jako:

- a) příkaz
- b) výzvu
- c) prosbu
- d) přání

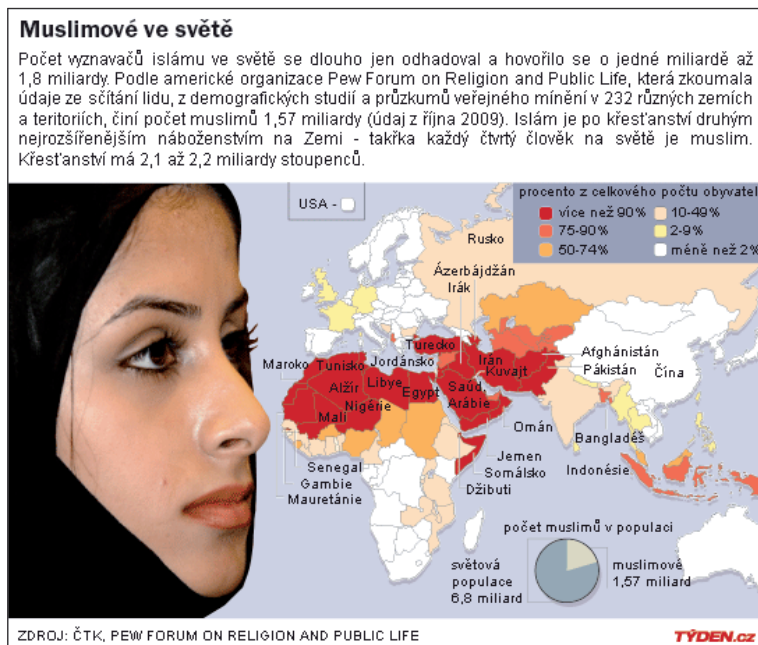

7. Vypište z výchozího textu dva výroky, jež dokládají negativní postoj Angely Merkelové k multikulturalismu:

|9| Islám

8. Následující obrázek poukazuje na rozšíření islámu ve světě:

(Zdroj: http://www.google.cz/imgres?q=muslimov%C3%A9+ve+sv%C4%9Bt%C4%B&um=1&hl=cs&sa=N&rlz=1R2ADRA_cs)

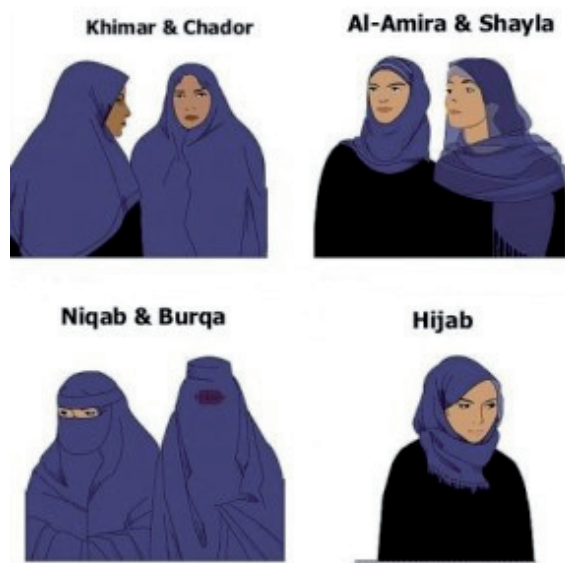
Na základě výše uvedeného obrázku určete:

a) ve kterých z velkých evropských zemí mají muslimové nejvyšší procentuální zastoupení:

b) ve kterých částech Evropy mají muslimové nejmenší zastoupení:

c) v některých evropských zemích se připravují nebo již byly přijaty zákony omezující nošení viditelných islámských symbolů (viz obrázek znázorňující tradiční islámský oděv žen); najděte na internetu články, které nás o těchto omezeních informují; ve kterých evropských zemích byly takovéto omezující zákony přijaty, čeho se omezení týkají. Diskutujte o textech. Domníváte se, že tato omezení mají pozitivní vliv na integraci menšinových kultur v Evropě?

(Zdroj: <http://madmikesamerica.com/2010/08/politically-incorrect-inside-the-ground-zero-mosque/burka-hijab/>)

9. Jaké stereotypy se šíří o islámu v médiích? Diskutujte o nich. Jaká událost z nedávné historie ovlivnila naše vnímání islámského světa. Pomůže vám následující obrázek:

(Zdroj: <http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://image.tn.nova.cz>)

10. Zajímavý odkaz: <http://www.national-geographic.cz/detail/dejiny-zahalovani-proc-nadherne-muslimky-skryvaji-tvare-3346/>

|10| Židovská Praha

Židovské obyvatelstvo se na našem území začalo usazovat od 10. století. Početnější komunity se tvořily zejména ve větších městech, která byla centrem obchodu. Tak se začaly psát i dějiny Židů v Praze.

1. Doplňte na vynechaná místa v textu následující slova: **ghetto, golem, Ibráhím ibn Jákúb, Kanaán, Löw, synagoga, šabat, šém.**

Pražské Židovské Město – ukrývá druhé největší židovské muzeum na světě. Počátky nacházíme v dobách 13. století, kdy byli Židé nuceni žít odděleně od křesťanského obyvatelstva v tzv.

Podle historických pramenů přišli Židé do Prahy z (původní vlast Židů). Židovští osadníci se zde usazovali již od 10. století a představovali specifickou skupinu lidí, kteří se řídili svými zvyklostmi a náboženským řádem, jimž se výrazně odlišovali od ostatních obyvatel.

Dokonce i první zmínka o Praze pochází z pera židovského obchodníka z Andalúsie, který o Praze mj. píše: „(...) Město Frága je vystavěno z kamene a vápna a je největším městem co do obchodu. Přicházejí sem z města Kráková Rusové a Slované se zbožím a z krajin Turků muslimové, Židé a Turci rovněž se zbožím a obchodními mincemi. (...)“

Staré židovské ghetto je opřeno mnoha pověstmi. Nejznámější z nich vypráví o bájně bytosti, zvané Byl to údajně umělý člověk, kterého rabbi neboli HRALAMA (přesmyčkou zjistíte, jak tomuto věhlasnému učenci říkali samotní Židé:) stvořil z hlíny. Život mu vdechl za pomoci tzv., jenž obsahoval speciální formuli, a vkládal se tomuto homunkulovi pod jazyk. Tento obr, jemuž se posléze začalo říkat Josele, měl neuvěřitelnou sílu a dokázal téměř vše. Účelem jeho stvoření měla být ochrana židovského obyvatelstva před křesťany, kteří je pravidelně napadali. Rabbi mu vyňal šém vždy o (= svátek, při kterém se podle židovských zvyků a tradic nesmí pracovat); jednou na to však zapomněl, a než se vrátil zpět ze (= židovský kostel), Josele v záchvatu šílenství a zuřivosti zničil vše, co mu přišlo do cesty. Když mu rabbi šém opět odebral, tělo prý padlo na zem, rozpadlo se a hmota, která se z něj roztříštila, byla přenesena na půdu Staronové synagogy, kde podle jedné z mnoha pověstí zůstala dodnes.

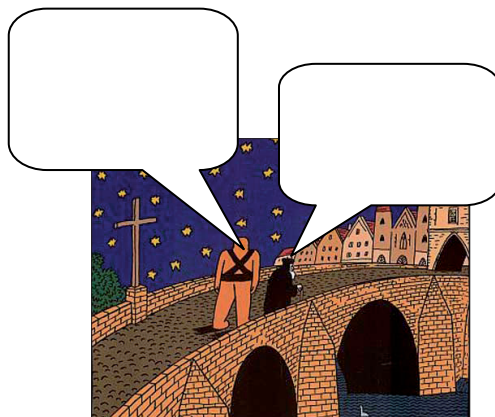
2. Mohl se golem procházet po Karlově mostě? ANO – NE

Svou odpověď nejdříve odhadněte a následně ověřte v učebnici dějepisu, v encyklopedii nebo na internetu.

Ze stejných zdrojů zjistíte, zda obrázek Karlova mostu bez soch odpovídá době, v níž měl golem údajně existovat.

|10| Židovská Praha

(Zdroj obr.: <http://www.google.cz/imgres?q=golem&hl=cs&gbv=2&biw=1280&bih=705&tbn=isch&tbnid=XIBn-ZYGMlqc9M:&imgrefurl=http://zbynkuv.blog.cz/>)

3. Vypište výrazy, jichž je v textu užito, hovoří-li se o golemovi:

4. Z posledního odstavce textu vypište dvě slova vyjadřující domněnku:

5. Uveďte, jaké pohnutky vedly rabína ke stvoření golema?

6. Napište na základě výchozího textu, o čem spolu golem a rabi Löw na Karlově mostě diskutují, dopište promluvy do „bublin“ (u úkolu 3).

|10| Židovská Praha

7. Zatímco doba Rudolfa II. přináší Židům relativně dobré časy, následující období je už pro židovské obyvatelstvo méně radostné: např. Marie Terezie Židy za údajnou spolupráci s Prusy vypověděla z Čech, Moravy i Slezska. Obrat nastal po vydání tolerančního patentu (1781, Josef II.), který Židy alespoň částečně zrovnoprávnil s křesťanským obyvatelstvem. Z vděčnosti přijalo Židovské Město nový název – městská čtvrť s židovským obyvatelstvem nese dodnes jméno po osvíceném panovníkovi: Židé ovšem také museli přijmout německá jména a příjmení.

Najděte židovskou čtvrť na následující mapě.

8. Popište podle mapy co nejkratší cestu od Hlavního nádraží k Staronové synagoze. (Podobným způsobem můžete popsat i jinou trasu.) Která stanice metra je nejbližší židovské čtvrti?

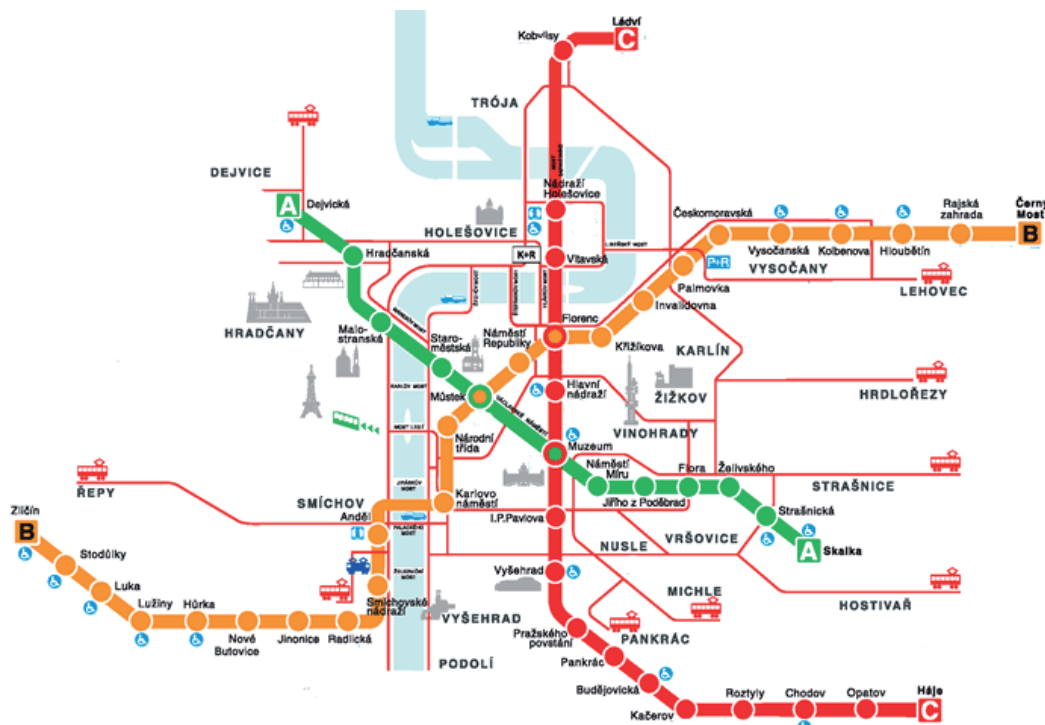

(Zdroj: <http://www.google.cz/imgres?q=mapa+praha&hl=cs&gbv>)

|10| Židovská Praha

9. Vysvětlete návštěvníkovi Prahy cestu metrem z nádraží Praha-Holešovice k židovské čtvrti:

(Zdroj: <http://fun.cafetime.cz/video/metro-praha-mapa-tras-a-neuveritelne-video/>)

10. Vyhledejte v tištěném nebo elektronickém jízdním řádu spojení z vaší obce do Prahy, tak abyste v hlavním městě byli dopoledne a měli čas navštívit židovskou čtvrť.

11. Po revoluci 1848 získali Židé úplnou svobodu pohybu, usidlování a sňatků, zároveň byla ukončena veškerá početní omezení týkající se Židů. Židé se mohli stěhovat do dříve zakázaných míst, počet židovských obcí stoupal, narůstala ale také nevraživost k Židům, která vedla ke zrodu ANTISEMITISMU. Reakcí na antisemitismus byl SIONISMUS. Vyhledejte na internetu nebo ve slovníku cizích slov, co oba pojmy znamenají.

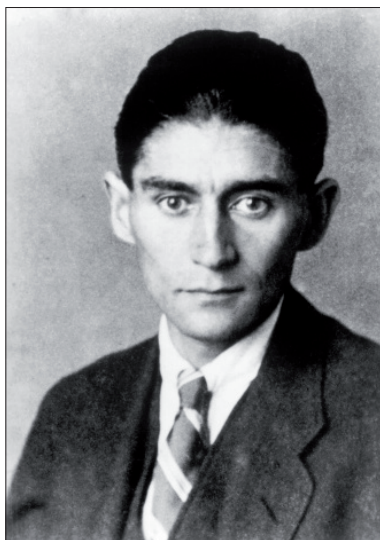

|10| Židovská Praha

12. Z židovské komunity v meziválečném období vzešla celá řada vynikajících umělců. Světově nejproslulejší je Franz Kafka. Jak rozumíte tomuto Kafkovu citátu:

„Praha nás nepustí, malá matka má drápy.“

(Zdroj: <http://www.randomhouse.com/acmart/catalog/author.pperl?authorid=14934>)

|11| Divoká kočka, sova a myš

1. Přečtěte si úvodní pasáž z africké pohádky *Divoká kočka, sova a myš*. Společně diskutujte nad tématy uvedenými pod textem:

Ve velkém baobabu žily, každá ve svém příbytku, divoká kočka, sova a myš. Myš bydlela v díře mezi jeho kořeny, divoká kočka ve veliké dutině uprostřed a sova ve svém hnízdě v koruně stromu.

Žily tam vedle sebe, ale ne pospolu.

Žily ve velkém baobabu, ale nebyly zadobře.

Žily v baobabu blízko sebe, ale nedůvěřovaly si.

Náměty k diskuzi:

- Co mohlo být příčinou nedůvěry mezi divokou kočkou, sovou a myší? Myslíte si, že by příčinou mohla být i jejich vzájemná rozdílnost, jiný způsob života, jiné chování?
- Mohli bychom v podobném smyslu hovořit o lidském světě? O situaci v naší zemi?
- Jsou u nás všichni lidé stejní, nebo se v něčem odlišují? Žijí i u nás lidé vedle sebe, ale ne pospolu? Co bývá příčinou nedůvěry a nepřátelství?

2. Nyní si přečtěte celý text pohádky a poté pracujte na dalších úkolech v pracovním listu:

Ve velkém baobabu žily, každá ve svém příbytku, divoká kočka, sova a myš. Myš bydlela v díře mezi jeho kořeny, divoká kočka ve veliké dutině uprostřed a sova ve svém hnízdě v koruně stromu.

Žily tam vedle sebe, ale ne pospolu.

Žily ve velkém baobabu, ale nebyly zadobře.

Žily v baobabu blízko sebe, ale nedůvěřovaly si.

Myš se bála divoké kočky i sovy, obě by ji s chutí snědly. Sova se obávala divoké kočky a za potravou vylétala jen v noci, jak je sovím zvykem. Divoká kočka si chodila ven, kdykoliv se jí zachtělo, a nebála se žádné z těch dvou. Bezstarostně si lovila a chodila ven, kdykoliv chtěla, a tak ji jednou uviděl lovec z vesnice, jak běhá v polích. Pomyslel si: „Divoká kočka má chuť na moje kuřata. Chtěla by je chytit a sníst má kuřata, ale dříve chytím já ji. Chytím ji do pasti a pak si ji uvařím.“ Nastražil na divokou kočku oka a odešel. Když pak kočka vyšla v noci ven, šlápla do oka a byla chycena.

Divoká kočka je chycena

a nemůže se vyprostit.

Nemůže se vyprostit z oka.

Divoká kočka už nemůže utéct.

|11| Divoká kočka, sova a myš

Tu noc se i myš vydala stejným směrem do polí a sháněla jídlo. Když uviděla polapenou kočku, zatančila radostí.

„Už se tě nebojím, divoká kočko.

Už mě nechytíš, divoká kočko.

Sama jsi chycená v pasti.

Už na mě nemůžeš.“

Tak tančila myš a radovala se a málem si nevšimla, že k ní z druhé strany potichu přilétá sova. Uviděla ji až na poslední chvíli a zděsila se. „Jestliže uteču opačným směrem, přiblížím se kočce a ona mě zabije, i když je chycená do pasti, protože je můj nepřítel a odjakživa mě chce sníst, a jinak utíkat nemohu. Když zůstanu tady, sní mě sova. Co mám teď udělat? Uteču ke kočce a přehryžu jí pouta, jen když mě teď zachrání.“

Tak přemýšlela myš a rychle se přiblížila k chycené kočce a řekla jí: „Už dávno jsem chtěla být tvou přítelkyní a teď ti chci na důkaz přehryzat pouta, ale ještě se bojím, že mě sníš.“ Kočka jí odpověděla: „Zachraň mě a můžeš mi už navždy důvěřovat. Zachraň mě a nemusíš se mě už nikdy bát.“ Když to myš uslyšela, přiblížila se k ní ještě více a sova zklamaně odlétla pryč. Myš ale s hryzáním otálela, a tak ji polapená a nešťastná divoká kočka prosila: „Noc už je skoro u konce, má přítelkyně, přehryzej mi rychle pouta, ať jsem zase volná. Přehryzej má pouta, než ráno přijde lovec. Rychle hryzej a splň svůj slib, vždyť noc už skoro končí.“ Tak prosila divoká kočka, ale myš se jí znovu bála. Protahovala a spíše jen předstírala kousání. Teprve ráno, když už lovec opravdu přicházel, lekla se, že by jí zoufalá kočka ještě mohla ublížit, rychle najednou přehryzla oko a utekla. Divoká kočka také na nic nečekala a utekla do svého doupěte a volala pak na myš. Myš jí však nedůvěřovala a nepřišla.

Kočka volá myš k sobě, ale ta sedí doma a přemýšlí: „Divoká kočka pomohla mně a já jsem pomohla jí. Jakou mám ale záruku, že se bude i nadále chovat přátelsky, když je teď opět na svobodě a silná a její hlad může být větší než její vděčnost? Mou zbraní není síla a statečnost, ale opatrnost a chytrost. Nepůjdu k ní, i když mě volá, je lepší neriskovat, vždyť kdo by mě teď zachránil?“ Tak přemýšlela myš a žila i nadále ve své díře, skryté mezi kořeny baobabu.

(Zdroj: WEST, O. D. *Africké pohádky*. Praha: Triton, 2005.)

|11| Divoká kočka, sova a myš

3. Teď už víte, co se stalo mezi kočkou, myší a sovou. Znovu se vraťte k příběhu a odpovězte na následující otázky:

a) Na začátku příběhu vládly mezi kočkou, myší a sovou nepřátelství a nedůvěra. Jak je tomu na konci příběhu?

b) Proč se nakonec nepovedlo kočce a myši navázat přátelství? Co bylo překážkou?

c) Myslíte si, že jsou kočka a myš na dobré cestě k tomu, aby mezi nimi pominulo nepřátelství a začaly si důvěřovat?

d) Co by mohlo jejich vzájemnou důvěru posílit?

e) Vysvětlete, jak rozumíte větě: Dlouhá nedůvěra nezmizí v krátkém okamžiku a přátelství mezi odvěkými nepřáteli nevzniká samo.

4. Vytvořte čtyřčlenné skupiny. Pohádka o kočce, myši a sově má blízko k literárnímu žánru zvanému bajka. Bajky většinou končí ponaučením.

Vaším úkolem je **vymyslet ponaučení**, které z příběhu vyplývá. Zároveň se také vraťte k úvodní diskuzi a přemýšlejte, zda ponaučení, které vytváříte, platí i pro vzájemné soužití lidí různých kultur, etnik a národností. Svá ponaučení porovnejte.
